

Οι Περιοδικές εκδόσεις και η αναγκαιότητα της συνεργασίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό αντιμετωπίζουν έντονο οικονομικό πρόβλημα, το οποίο οξύνεται όλο και περισσότερο. Οι εκδόσεις αυξάνονται με ταχύτατους ρυθμούς, ενώ παράλληλα αυξάνεται η τιμή των περιοδικών και περιορίζονται οι προϋπολογισμοί. Οι ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης δίνουν δυνατότητα για ευκολότερη πρόσβαση, η οποία όμως κοστολογείται όλο και περισσότερο. Η διεθνής πρακτική για την αντιμετώπιση του αδιεξόδου που τείνει να δημιουργηθεί εστιάζεται αυτή τη στιγμή σε δύο σημεία: περικοπές των συλλογών και συνεργασία μεταξύ των Βιβλιοθηκών.

να σήμερα η μόνη λύση, ώστε οι Βιβλιοθήκες να βγουν από το αδιέξοδο και να συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στην αποστολή τους.

Τα Ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα δαπανούν σήμερα ένα τεράστιο μέρος του προϋπολογισμού τους για συνδρομές σε περιοδικά, οι οποίες όμως δεν καλύπτουν στο βαθμό που θα επιθυμούσαν το εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο τους. Κάθε ίδρυμα δρα ως απομονωμένη μονάδα με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές επικαλύψεις σε ορισμένους τομείς, σε ορισμένους άλλους να μην υπάρχει το επιθυμητό επίπεδο ενημέρωσης και ταυτόχρονα να δαπανάται άσκοπα δημόσιο χρήμα.

Η αποδοχή της ιδέας για συνεργασία - κοινοπραξία μεταξύ των ελληνικών Α.Ε.Ι., η οποία έχει ως στόχο να σταθεροποιήσει το κόστος των συνδρομών και ταυτόχρονα να διευρύνει το φάσμα προσβασιμότητας της κάθε μονάδας, εκμεταλλευόμενη τις σύγχρονες τεχνολογίες, εί-

The periodicals publications and the cooperation necessity

ABSTRACT

In the recent years academic libraries in Greece and abroad are faced with intense financial problems mainly due to the escalating journals' budgets. The number of new serial publications is growing every day, subscription prices are rising far above inflation, while libraries' budgets are reduced or remain the same. The rapid development of the new electronic information field offers better access and new opportunities for libraries but at a higher cost.

Libraries internationally get involved in cooperative actions to face the above mentioned crisis.

Every year, the Greek Universities spend an enormous amount of money for journals' subscriptions, only to find out that it is not enough to meet the educational and research needs of their faculty members and students. So far each institution acts as a separate unit, with the result that there is a lot of duplication among the journals' subscriptions of the different institutions, while for major journal titles there are no subscriptions in Greece. This fact shows an ineffective management of public money.

The best alternative for the Greek Universities to get through the crisis and live up to their mission is to seriously consider close cooperation amongst their libraries. This way they would help to stabilize the rising costs of subscriptions and would extend the access level of each unit, taking advantage of the new technologies.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΣΑΣΣΑ ΤΖΕΔΑΚΗ

Πτυχιούχος του Ιστορικού Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Bologna (1979). Από το 1985 εργάζεται ως μόνιμος υπάλληλος στη Βιβλιοθήκη της Σχολής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο Τμήμα Περιοδικών.

Κύριο αντικείμενο της είναι η διαχείριση των εντύπων και ηλεκτρονικών συνδρομών και των on-line βάσεων δεδομένων.

ΚΛΩΝΤΙΝΗ ΔΕΡΒΟΥ

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

MARINA ΚΟΡΦΙΑΤΗ

ΣΠΟΥΔΕΣ: 1. Πτυχιούχος της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Πειραιά, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, 2. Υποψήφια Διδάκτωρ του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών.

ΑΛΛΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ: 1. Πολύ καλή γνώση της Αγγλικής και Ιταλικής γλώσσας, 2. Μέτρια γνώση της Γερμανικής γλώσσας, 3. Πολύ καλή γνώση χρήσης Η/Υ: Word, Excel, Access, Power Point.

ΕΡΓΑΣΙΑ: Υπάλληλος της Βιβλιοθήκης & Υπηρεσίας Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Πατρών

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: 1. Μέλος της Ομάδας Εργασίας για τα Περιοδικά της Οριζόντιας Δράσης (ΕΠΕΑΕΚ), 2. Μέλος της Επιτροπής Υλοποίησης του πιλοτικού προγράμματος της Οριζόντιας Δράσης (ΕΠΕΑΕΚ), 3. Συμμετοχή σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, ημερίδες και workshops, 4. Δημοσίευση εργασιών στο 6ο και 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

ANNA ΦΡΑΓΚΟΥ-ΜΠΑΤΣΙΟΥ

Προϊσταμένη Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης

ΣΠΟΥΔΕΣ: Πτυχίο Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιούνιος 1985). Πτυχίο Βιβλιοθηκονομίας (Τ.Ε.Ι, Θεσσαλονίκης, Ιούνιος 1994).

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ: Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά (βασικές γνώσεις)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ: Βιβλιοθήκη της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Θεσσαλονίκης (σήμερα Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Μάρτιος 1984 μέχρι σήμερα).

Προϊσταμένη Διεύθυνσης της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Αύγουστος 1994 μέχρι σήμερα). Αναπληρώτρια Υπεύθυνη του Έργου «Εκσυγχρονισμός της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας» (ΕΠΕΑΕΚ, Ιανουάριος 1997 μέχρι σήμερα).

Εκπρόσωπος του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στο έργο «Δικτύωση Βιβλιοθηκών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» (ΕΠΕΑΕΚ, Οριζόντια Δράση Βιβλιοθηκών, 1997).

Μέλος της Ομάδας Εργασίας και Υλοποίησης για την «Ορθολογική Ανάπτυξη των Συλλογών Επιστημονικών Περιοδικών των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών» (Έργο: Δικτύωση Βιβλιοθηκών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ΕΠΕΑΕΚ, Οριζόντια Δράση Βιβλιοθηκών, Σεπτέμβριος 1997).

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, αντιμετωπίζουν εδώ και χρόνια έντονο οικονομικό πρόβλημα το οποίο οξύνεται ολοένα και περισσότερο. Οι εκδόσεις αυξάνονται με ταχύτερους ρυθμούς ενώ παράλληλα αυξάνονται οι τιμές των περιοδικών, σε αντίθεση με τους προϋπολογισμούς των βιβλιοθηκών που διαρκώς συρρικνώνονται.

Η διεθνής πρακτική για την αντιμετώπιση του αδιεξόδου που τείνει να δημιουργηθεί, εστιάζεται σε δύο σημεία: πρώτον στις περικοπές των συλλογών και δεύτερον στη συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών.

Οι περικοπές των συλλογών είναι ένα γεγονός που όλες σχεδόν οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα το έχουν βιώσει σε με-

γαλύτερο ή μικρότερο βαθμό και οι περισσότερες από αυτές έχουν αρχίσει να αισθάνονται ότι έχουν φτάσει σε ένα οριακό σημείο. Αν και αυτό το οριακό σημείο το ξεπεράσουν ίσως κινδυνεύουν να μην είναι πια σε θέση να ανταποκριθούν στην αποστολή τους, στη στήριξη δηλαδή του εκπαιδευτικού, διδακτικού και ερευνητικού έργου που επιτελείται στην κάθε ακαδημαϊκή μονάδα.

Οι βιβλιοθήκες στην Ελλάδα συνεργάζονται εδώ και αρκετά χρόνια στον τομέα των περιοδικών εκδόσεων και η συνεργασία τους στηρίζεται κυρίως στην αποστολή άρθρων από τη μια βιβλιοθήκη στην άλλη, καλύπτοντας έτσι, εν μέρει, την ολοένα και περισσότερο αυξανόμενη ζήτηση για πληροφορία, που δεν είναι άμεσα διαθέσιμη στην κάθε μονάδα. Κατά το παρελθόν έχει γίνει πολλές φορές λόγος τόσο για τη συνεργατική ανάπτυξη των εντύπων συλλογών περιοδικών, όσο και για τη δημιουργία συλλογών - πυρήνων ανά ίδρυμα, ώστε να καλυφθούν, στο μέτρο του δυνατού, οι ανάγκες των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών σε εθνικό επίπεδο. Κατά καιρούς έγιναν προσπάθειες κατανομής των αγορών μεταξύ ορισμένων βιβλιοθηκών, οι οποίες όμως ποτέ δεν προχώρησαν και δεν υλοποιήθηκαν.

Οι συνθήκες δεν το επέτρεπαν: η πρόταση που προωθούσαν οι βιβλιοθήκες ήταν η περικοπή ορισμένων τίτλων που ήταν διαθέσιμοι και από άλλα ιδρύματα και η εναλλακτική λύση που προσφερόταν ήταν η διαβεβαίωση, ότι οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμούσε ο χρήστης της βιβλιοθήκης θα μπορούσε να παραγγείλει το συγκεκριμένο άρθρο, που τον ενδιέφερε και να το έχει στη διάθεση του μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Το ακαδημαϊκό προσωπικό, το οποίο είχε συνηθίσει να βρίσκει το περιοδικό στη βιβλιοθήκη, να το ξεφυλλίζει και να διαβάζει το άρθρο που τον ενδιαφέρει, αλλά πολύ συχνά να ρίχνει μια ματιά και στα υπόλοιπα κείμενα, δεν έβρισκε θελκτική την ιδέα του να περιοριστεί σε ένα μόνο φωτοτυπημένο άρθρο. Η διαβεβαίωση, ότι κάποιο άλλο ίδρυμα - το οποίο μπορεί να απείχε εκατοντάδες χιλιόμετρα ή και ναυτικά μίλια - θα

διατηρεί τη συνδρομή και θα τον εφοδιάζει με το υλικό που τον ενδιαφέρει, δεν ήταν τόσο ισχυρό επιχείρημα, ώστε να τον κάνει να συναινέσει στις προτεινόμενες περικοπές. Εξάλλου ο στόχος της δημιουργίας συλλογών σε εθνικό επίπεδο φαινόταν ιδιαίτερα μακρινός λαμβάνοντας υπόψη και τα προβλήματα στις επικοινωνίες.

Σήμερα όμως το έδαφος για την εφαρμογή της συνεργασίας των βιβλιοθηκών στην ανάπτυξη των συλλογών περιοδικών είναι περισσότερο πρόσφορο. Οι εξελίξεις στον τομέα της ψηφιακής τεχνολογίας και στον τομέα των επικοινωνιών, καθιστούν δυνατή τη δικτύωση των βιβλιοθηκών. Οι ηλεκτρονικές εκδόσεις και η δυνατότητα πρόσβασης σε απομακρυσμένες πηγές πληροφόρησης δίνουν νέο έναυσμα για τη συνεργασία και αποτελούν τη νέα έκφρασή της. Σήμερα είναι δυνατό και γίνεται ήδη μέσα από τα συνεργατικά σχήματα, μία μόνο βιβλιοθήκη να διατηρεί συνδρομή στην έντυπη έκδοση κάποιου τίτλου και όλες οι βιβλιοθήκες που μετέχουν στο συνεργατικό σχήμα να έχουν πρόσβαση στην ηλεκτρονική έκδοσή του.

Στις αρχές της δεκαετίας όταν εμφανίστηκαν τα πρώτα ηλεκτρονικά περιοδικά αντιμετώπιστηκαν, και ίσως όχι άδικα, με επιφύλαξη και δυσπιστία. Τότε αποτελούσαν μόνο το πιστό ψηφιακό αντίγραφο ενός ήδη δημοσιευμένου εντύπου. Μέσα σε ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα οι ηλεκτρονικές εκδόσεις εξελίχθηκαν και βελτιώθηκαν μεταβάλλοντας με ριζοσπαστικό τρόπο τα δεδομένα: η ηλεκτρονική έκδοση δεν είναι πια μόνο αντίγραφο της έντυπης, εξελίσσεται εκμεταλλευόμενη τη σύγχρονη τεχνολογία, έτσι ώστε σήμερα, ενώ το έντυπο περιοδικό στην καλύτερη περίπτωση διαθέτει συγκεκριμένα ή μεμονωμένα ευρητήρια, το ηλεκτρονικό διαθέτει μηχανές αυτόματης αναζήτησης των περιεχομένων, δυνατότητα αναζήτησης σε πολλούς τίτλους ταυτόχρονα, συνδέσεις με τις αναφορές, παραπομπές σε άλλες βάσεις δεδομένων κ.λ.π.

Η ταχύτητα με την οποία μεταδίδεται σήμερα η πληροφορία, η ευκολία με την οποία

παρέχεται, έχει δημιουργήσει νέες ανάγκες και νέο καθεστώς στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Μέχρι πριν μια δεκαετία ως πηγή πληροφόρησης και ενημέρωσης αρκούσε ένας περιορισμένος αριθμός εγκύρων τίτλων ανά τομέα ενδιαφερόντων. Με τις παρούσες συνθήκες αυτό δεν αρκεί πια. Σήμερα η πρόσβαση σε ένα ευρύτερο φάσμα πληροφόρησης, η πρόσβαση στην πιο πρόσφατη πληροφορία, θεωρείται από κάθε ερευνητή απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνέχιση του έργου του.

Το θέμα όμως της ευρύτερης πρόσβασης καμία βιβλιοθήκη δεν μπορεί να το αντιμετωπίσει από μόνη της. Όπως δεν ήταν ούτε είναι σε θέση να περιλάβει στη συλλογή του εντύπου υλικού της όλα όσα θα επιθυμούσε ή θα όφειλε να διαθέτει, έτσι και σήμερα δεν είναι εφικτό κάθε μονάδα από μόνη της να έχει πρόσβαση στο ευρύτατο φάσμα της διαθέσιμης πληροφορίας που θα επιθυμούσε ή θα όφειλε να έχει.

Στα πλαίσια της συνεργασίας των βιβλιοθηκών, το Δίκτυο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών προχώρησε σε επιμέρους συμφωνίες με διαθέτες ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης. Οι συμφωνίες αφορούν στην απόκτηση δικαιωμάτων πρόσβασης για τους εξουσιοδοτημένους χρήστες των ιδρυμάτων - μελών του δικτύου, σε ηλεκτρονικά περιοδικά και βάσεις δεδομένων. Παρόλο που το χρονικό διάστημα κατά το οποίο έγινε χρήση των υπηρεσιών αυτών είναι σχετικά μικρό, έγινε μια προσπάθεια καταγραφής των πρώτων αποτελεσμάτων χρήσης. Ενδεικτικά θα αναφερθούν στοιχεία από τη χρήση των βάσεων OCLC - FIRST SEARCH και ScienceDirect .

OCLC - FIRST SEARCH

Η OCLC (Online Computer Library Center) είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός έρευνας και παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών για βιβλιοθήκες με σκοπό, αφενός την αύξηση της πρόσβασης του κοινού σε πη-

γές πληροφόρησης, και αφετέρου την ελάττωση του κόστους παροχής της πληροφόρησης. Μεταξύ άλλων η OCLC προσφέρει ηλεκτρονικές υπηρεσίες αναζήτησης σε βάσεις δεδομένων, όπως η FirstSearch.

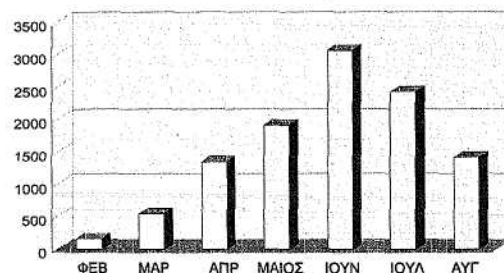
Η First Search είναι μια ολοκληρωμένη υπηρεσία για ανεύρεση βιβλιογραφικών αναφορών, διαδανεισμό μεταξύ βιβλιοθηκών και παράδοση εγγράφων. Το Δίκτυο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών προχώρησε σε συμφωνία με την OCLC για πρόσβαση όλων των ιδρυμάτων - μελών του δικτύου στο βασικό πακέτο της FIRST SEARCH, το οποίο περιλαμβάνει δώδεκα βάσεις δεδομένων που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα γνωστικών αντικειμένων. Οι βάσεις δεδομένων είναι οι εξής:

WorldCat	ERIC
ArticleFirst	GPO
ContentsFirst	MEDLINE
ECO	PapersFirst
NetFirst	ProceedingsFirst
Union List of Periodicals	WorldAlmanac

Οι Βιβλιοθήκες - μέλη του δικτύου χρησιμοποιούν την FirstSearch κυρίως για ανεύρεση βιβλιογραφίας. Η σύνδεση έγινε στις αρχές του Φεβρουαρίου και μέχρι το τέλος του Αυγούστου έγιναν 10.821 αναζητήσεις, ως εξής :

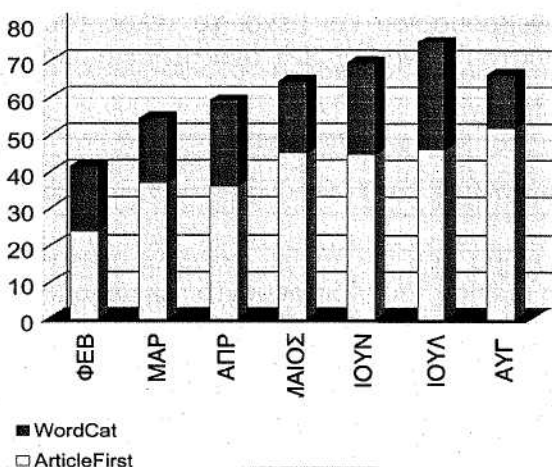
ΜΗΝΑΣ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ
ΑΡ. ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΩΝ	160	540	1.334	1.903	3.058	2.421	1.405

Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνεται η σταδιακή αύξηση του ενδιαφέροντος εκ μέρους των βιβλιοθηκών, η οποία φτάνει στις πιο ψηλές τιμές κατά τον μήνα Ιούνιο για να ελαττωθεί μετά, όπως είναι εξ άλλου αναμενόμενο, κατά τους μήνες των θερινών διακοπών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία δεν θα μπορούσαμε να πούμε ότι έγινε ευρύτατη χρήση της βάσης, πράγμα που ίσως εν μέρει να οφείλεται στο ότι δεν είναι ιδιαίτερα εξειδικευμένη (απευθύνεται κυρίως σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές) αλλά και στο ότι δεν προβλήθηκε ιδιαίτερα η χρήση της.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον να δούμε ποιες από τις διαθέσιμες βάσεις χρησιμοποιήθηκαν περισσότερο. Για την ανεύρεση βιβλιογραφικών αναφορών χρησιμοποιήθηκαν κυρίως η WordCat και η ArticleFirst. Η πρώτη περιλαμβάνει τις βιβλιογραφικές εγγραφές των συλλογών των βιβλιοθηκών – μελών της OCLC και η δεύτερη βιβλιογραφικές αναφορές από 12.500 περίπου τίτλους περιοδικών. Βλέπουμε ότι η ArticleFirst καλύπτει περισσότερο από το 50% των συνολικών αναζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν και στις 12 διαθέσιμες βάσεις, κάτι που επιβεβαιώνει ότι οι περιοδικές εκδόσεις παραμένουν η κυριότερη πηγή για την ανεύρεση βιβλιογραφίας. Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνεται αναλυτικά τα ποσοστά ανά μήνα χρήσης.

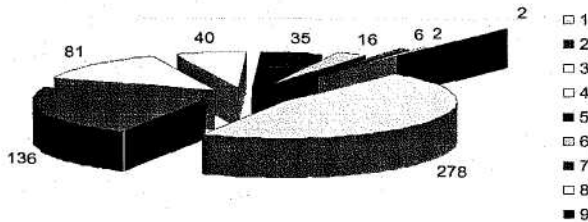
ScienceDirect

Η συμφωνία με τον εκδοτικό οίκο ELSEVIER αφορά την ελεύθερη πρόσβαση για τους χρήστες όλων των ιδρυμάτων μελών του δικτύου, στα περιεχόμενα, τις περιλήψεις και το πλήρες κείμενο 1100 περίπου τίτλων επιστημονικών περιοδικών τα οποία εκδίδονται κυρίως από τον ELSEVIER και διατίθενται μέσω της βάσης ScienceDirect. Για το 1999 η πρόσβαση είναι ελεύθερη σε όλους τους τίτλους περιοδικών που περιλαμβάνονται στη βάση, ενώ από το έτος 2000 κ.ε., το δίκτυο των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών θα έχει πρόσβαση μόνο στους τίτλους στους οποίους τουλάχιστο ένα μέλος του διατηρεί συνδρομή στο έντυπο.

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία το 1999, είκοσι ιδρύματα στην Ελλάδα διατηρούν 1300 συνδρομές σε τίτλους που εκδίδονται από τον ELSEVIER. Το κόστος αυτών των συνδρομών ανέρχεται σήμερα σε 650.000.000 δραχμές περίπου. Όμως πολλοί τίτλοι αγοράζονται παραπάνω από μία φορά με αποτέλεσμα, ενώ συνολικά τα είκοσι ιδρύματα πληρώνουν για 1300 συνδρομές, στην πραγματικότητα να διαθέτουμε μόνο 596 τίτλους. Στον ELSEVIER πληρώνουμε για το 118% της παραγωγής του ενώ στις συλλογές μας έχουμε μόνο το 54,5% του υλικού που εκδίδει. Εάν μέσα στο 2000 δεν γίνει μία κατανομή των τίτλων μεταξύ των ιδρυμάτων και συνεχίσουμε να αγοράζουμε δύο και τρεις φορές ορισμένους από αυτούς, δεν θα μπορούμε πια να έχουμε ηλεκτρονική πρόσβαση στους τίτλους που δεν αγοράζουμε, τους οποίους, όπως έδειξε η μέχρι τώρα χρήση, τους έχουμε ανάγκη. Από το σύνολο των 1300 συνδρομών που τα είκοσι ιδρύματα της Ελλάδος αγοράζουν από τον εκδοτικό οίκο ELSEVIER, μόνο 278 τίτλοι αγοράζονται μία φορά, 136 τίτλοι αγοράζονται δύο φορές ενώ υπάρχει τίτλος, που αγοράζεται εννέα φορές.

Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνεται πόσες φορές αγοράζεται κάθε ένας από τους 596 τίτλους που διαθέτουν τα είκοσι ιδρύματα.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΙΤΛΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
278	1
136	2
81	3
40	4
35	5
16	6
6	7
2	8
2	9

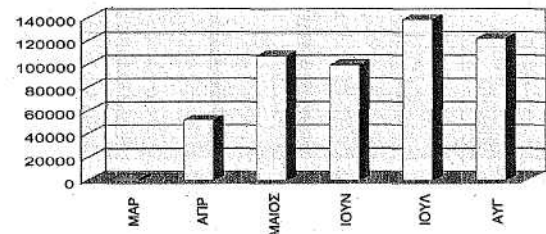
Βέβαια για το θέμα των πολλαπλών συνδρομών έχει ακουστεί ο αντίλογος εκ μέρους μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, ότι δηλαδή κάθε βιβλιοθήκη αγοράζει τελικά εκείνο που της χρειάζεται. Όμως η χρήση της βάσης έδειξε ότι οι βιβλιοθήκες χρειάζονται και το υλικό αυτό το οποίο, όχι δεν θέλουν αλλά δεν μπορούν να αγοράσουν. Με τις δυνατότητες που παρέχονται σήμερα στα συνεργατικά σχήματα, αν μία βιβλιοθήκη αντικαταστήσει έναν τίτλο ο οποίος αγοράζεται και από άλλα ιδρύματα με κάποιον άλλο που μέχρι τώρα δεν αγόραζε, με το ίδιο κόστος διευρύνει την πρόσβαση στην πληροφορία, αφού ως μέλος του δικτύου θα έχει την ηλεκτρονική έκδοση των τίτλων που δεν αγοράζει.

Από το Μάρτιο του 1999 που το δίκτυο των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών απέκτησε πρόσβαση μέχρι και τον Αύγουστο,

έχουν γίνει 519.259 κλήσεις ηλεκτρονικών αρχείων, που αφορούν διάφορα θέματα, όπως καταλόγους περιοδικών αλφαβητικούς και ανά γνωστικό αντικείμενο, πίνακες περιεχομένων, περιλήψεις άρθρων κ.λπ.

Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνονται τα αναλυτικά στοιχεία των κλήσεων που έγιναν κάθε μήνα για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος
1.506	51.667	10.6746	99.115	138.360	121.855

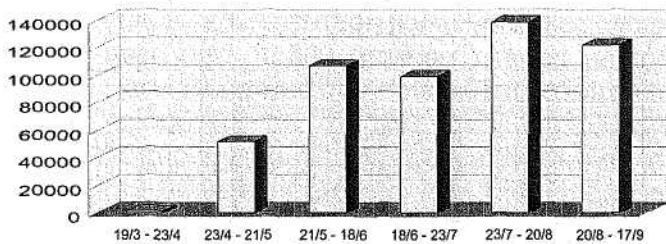

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα στοιχεία χρήσης περιοδικών, τα οποία μέχρι σήμερα καμιά βιβλιοθήκη στην Ελλάδα δεν διέθετε. Από τις 19 Μαρτίου μέχρι και τις 17 Σεπτεμβρίου του 1999 μεταφέρθηκαν από την ScienceDirect στον υπολογιστή του ενδιαφερομένου χρήστη 7.972 άρθρα τα οποία προέρχονται από περιοδικά στα οποία κανένα ίδρυμα στην Ελλάδα δεν έχει συνδρομή στην έντυπη μορφή.

Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνεται ο αριθμός των άρθρων που μεταφέρθηκαν στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Οι Περιοδικές εκδόσεις και η αναγκαιότητα της συνεργασίας

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ
19/3 - 23/4	427
23/4 - 21/5	1.463
21/5 - 18/6	1.042
18/6 - 23/7	2.185
23/7 - 20/8	1.248
20/8 - 17/9	1.607

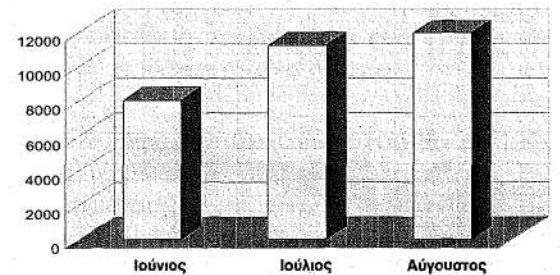

Είναι φανερό ότι η ανάγκη πρόσβασης σε υλικό, το οποίο δεν διατίθεται σε έντυπη μορφή από καμία βιβλιοθήκη στην Ελλάδα, είναι πολύ μεγάλη. Αν δεν υπήρχε η δυνατότητα πρόσβασης στη βάση, οι βιβλιοθήκες θα έπρεπε να παραγγείλουν αυτά τα άρθρα είτε απ' ευθείας στον ELSEVIER είτε σε κάποια υπηρεσία διαδανεισμού και γνωρίζουμε ότι το κόστος είναι αρκετά υψηλό. Τα 7.972 άρθρα θα στοίχιζαν περισσότερο από 60.000.000 δραχμές.

Στη διάρκεια των μηνών Ιουνίου - Ιουλίου - Αυγούστου, οπότε και περισσότερα ιδρύματα έχουν αποκτήσει πρόσβαση στη βάση, έγιναν συνολικά 31.112 κλήσεις σε ηλεκτρονικά αρχεία περιοδικών, τα οποία κανένα ίδρυμα δεν αγοράζει.

Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνεται ο αριθμός των κλήσεων που έγιναν το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

ΜΗΝΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΩΝ
Ιούνιος	8.029
Ιούλιος	11.187
Αύγουστος	11.896

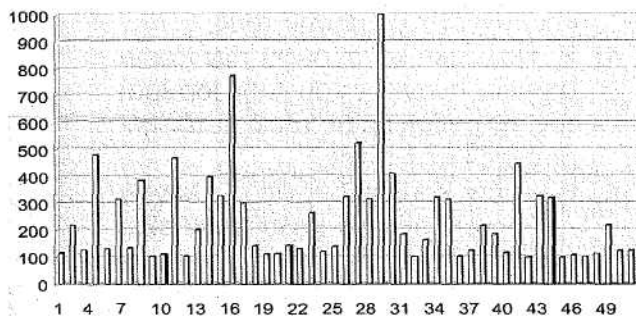

Συνολικά ζητήθηκαν πληροφορίες και ανακτήθηκαν αρχεία από 615 τίτλους, στους οποίους δεν έχουμε συνδρομή. Εάν σε αυτόν τον αριθμό προσθέσουμε και τον αριθμό των τίτλων στους οποίους είμαστε ήδη συνδρομητές, φαίνεται ότι στην πραγματικότητα αναζητήσεις και ανακτήσεις αρχείων έχουν γίνει σε όλα τα περιοδικά που περιλαμβάνονται στη ScienceDirect. Περισσότερες από 31.000 φορές αναζητήθηκαν πληροφορίες από 615 τίτλους για να φτάσουμε τελικά σε ένα μέσο όρο επισκέψεων 50,58 για κάθε τίτλο στον οποίο δεν έχουμε συνδρομή.

Εξετάζοντας αναλυτικά τις υψηλότερες τιμές, βλέπουμε ότι 50 τίτλοι χρησιμοποιήθηκαν περισσότερο από 99 φορές για να φτάσουμε σε τίτλο που έχει χρησιμοποιηθεί μέχρι και 1000 φορές.

Στο σχήμα που ακολουθεί φαίνονται τα στοιχεία.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΗΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΙΤΛΩΝ
99 - 200	27
200 - 400	16
400 - 800	6
800 - 1.000	1

Θα ήταν πολύ πρόωρο να προχωρήσουμε σε λεπτομερή συμπεράσματα σε αυτή τη φάση, δεδομένου ότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο το δίκτυο των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών παρέχει αυτές τις υπηρεσίες είναι πολύ μικρό. Όμως νομίζουμε ότι έχει γίνει πλέον σαφές ότι οι ανάγκες που καλούνται να καλύψουν σήμερα οι βιβλιοθήκες έχουν πολλαπλασιαστεί. Οι χρήστες των βιβλιοθηκών αφού αρχικά αντιμετώπισαν ως πολυτέλεια το ενδεχόμενο να έχουν πρόσβαση σε ένα ευρύτερο φάσμα πληροφοριών, σήμερα επανέρχονται και δείχνουν με κάθε τρόπο ότι η ευρύτερη πρόσβαση δεν είναι πια πολυτέλεια, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνέχιση του πολύπλευρου έργου που παράγεται σε κάθε ακαδημαϊκή μονάδα.

Η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη που έχει ως στόχο την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της πανεπιστημιακής διδασκαλίας και της επιστημονικής έρευνας, σήμερα οφείλει να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες

που παρέχονται για να προσεγγίσει το στόχο της αποτελεσματικότερα και ασφαλέστερα. Είναι φανερό ότι κανένα ίδρυμα δεν διαθέτει την οικονομική ευρωστία, την ανθρωπινή και υλικοτεχνική υποδομή που απαιτείται, ώστε να ανταποκριθεί από μόνο του στις αυξημένες σύγχρονες απαιτήσεις.

Από τα μέχρι τώρα δεδομένα προκύπτει, ότι η συνεργασία, σε εθνικό επίπεδο, μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών είναι η μόνη δυνατή προσέγγιση για την αντιμετώπιση της παρούσας κατάστασης. Το Δίκτυο των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών αποτέλεσε το πρώτο ερέθισμα και ελπίζουμε η συνεργασία αυτή να συνεχιστεί και να υποστηριχτεί και από το τρίτο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης.